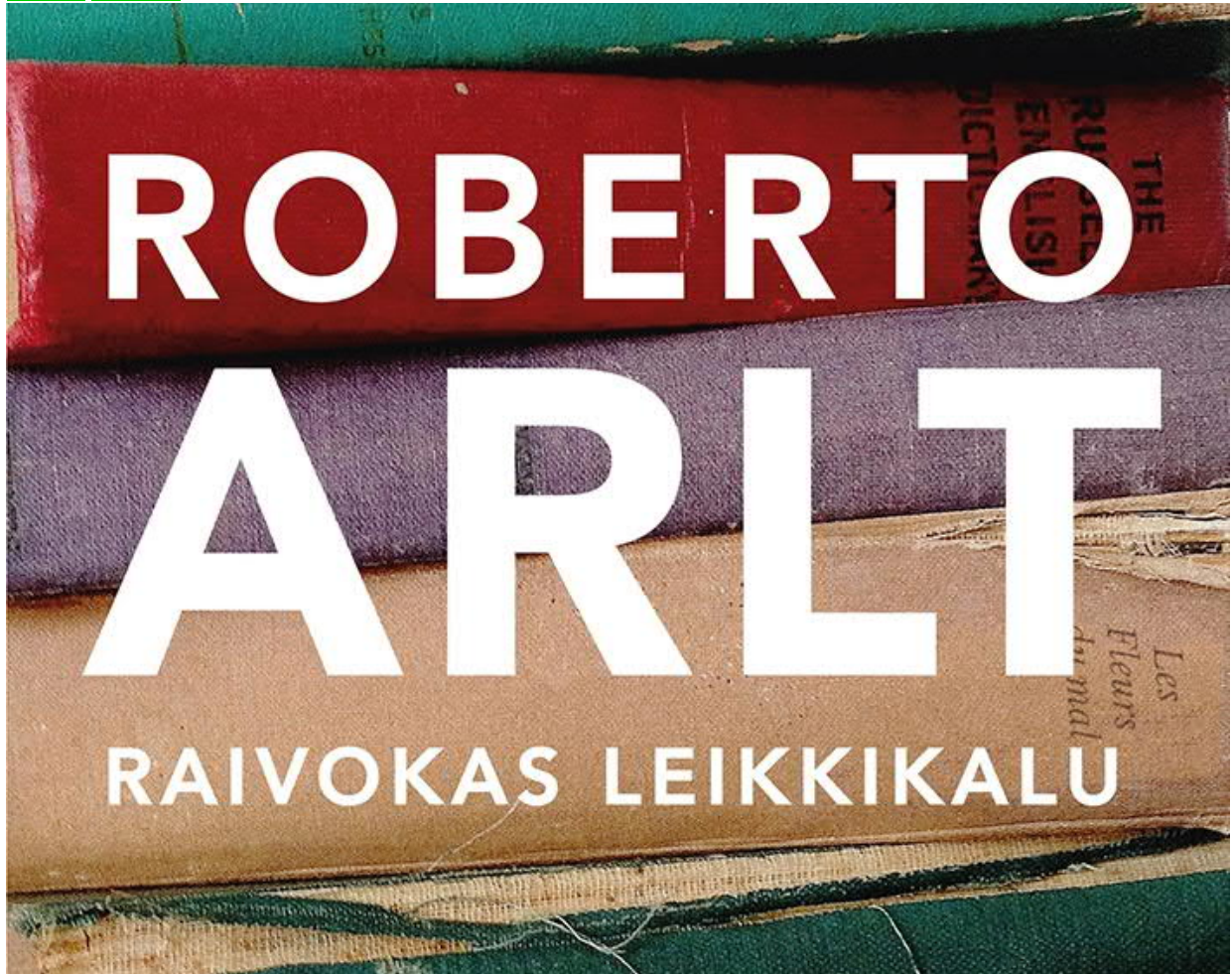

Roberto Arlt: Raivokas leikkikalu

[AM/31 ADMIN](#)

Kuinka klassikko syntyy? – LIISAMARI SEPPÄLÄ (9.1.2019)

Argentiinalaisen Roberto Arltin osin omaelämäkerrallinen romaani *Raivokas leikkikalu* sijoittuu 1900-luvun alun Buenos Airesiin. Kaupunki tapahtumapaikkana kuvataan rakastavasti: elämä on köyhää, tilaa on vähän ja ihmisiäkin liikaa – silti se on ympäristönä ylittämätön.

Kello oli seitsemän iltapäivällä ja Calle Lavalle oli parhaimmassa babylonialaisessa loistossaan. Kahviloiden ikkunoista näkyi, kuinka ne olivat täpötäysiä, teattereiden ja elokuvateattereiden sisäänkäynneillä odotti eleganteja tyhjäntoimittajia ja muotiliikkeiden näyteikkunoiden hienoilla sukahousuilla päällystetyt, nikkelöityihin telineisiin kiinnitettyt jalat sekä ortopediamyymälöiden ja koruliikkeiden ikkunat näyttivät yltäkyläisyydessään kauppiaiden viekkautta, kuinka he imartelivat paheellisilla tuotteillaan varakkaiden turhamaisuutta. (75)

Arltin tekstin vahvuuksia on ympäristön, henkilöiden ja tunteiden kuvaus. Edellä mainitun kaupunkikuvauksen lisäksi romaanissa kuvataan omaperäisellä tavalla myös ahneutta, haaveilua, kärsimystä, tuskaa ja köyhyyttä. Pelosta sanotaan näin:

Tuntematon mies nousi portaita epävarmoin askelin.

Yhtäkkiä pelko saavutti huippunsa ja muutti jotain minussa.

En ollut enää seikkailunhaluinen lapsi. Lihakseni jäykistyivät, vartaloni oli kuin vihamielinen patsas täynnä rikollisen vaistoja, patsas, joka seisoj suorana jännittyneiden, vaarasta kyyristyneiden jäsentensä päällä. (43)

Pelko teki yön hiljaisuudesta tutkivan poliisin apurin. Ulkona kaikui jeparin pillin vihellys ja laukkaava hevonen ylitti kadun. Kauhea ääni toistui uudelleen, moninkertaisena ja eri suunnista. Poliisien kimeät vihellykset lävistivät ilman kuin serpentiinit. (47)

Mestarillisen kuvauksen lisäksi myös kerronta on omaperäistä ja virkkeet paikoitellen jopa runollisia. Pidän myös Arltin tavasta kirjoittaa lauseita, jotka voi irrottaa tekstistä ja käsittää asiayhteydestä irrallisina:

...karanneen koiran surullinen katse rähmäisissä silmissä. (58)

Olin kotonani kuin neilikka maljakossa... (66)

...köyhyyteni valahti käsistäni. (76)

...minä olen täällä yksin, kurjuuden maassani kuin yhdeksällä pultilla kiinnitettynä. (77)

...ihmiset, jotka oksensivat vain hyödyn tai raakuuden sanoja. (80)

Universaalin älykkyyden merkki on kyky nauttia kauneuden eri muodoista. (85)

Romaani on nuoren miehen kehityskertomus. *Raivokkaan leikkikalun* päähenkilö Silvio Drodman Astier on teoksen alussa 14-vuotias, toisessa luvussa 15-vuotias ja kolmannessa 16-vuotias. Silviolla on suuria haaveita, mutta todellisuus on karu. Pojan ei ole helppoa löytää paikkaansa yhteiskunnassa. Aikaa kuluu riittävästi, jotta lukija voi nähdä, miten Silvio selviää teini-iän rajuistakin kuohuista ja kasvaa aikuiseksi.

Kolme poikaa muodostaa rosvojoukon, joka on aktiivinen vain hetken. Tapahtumat kehittyvät neljässä lähes itsenäisessä luvussa. Lopulta lahjattomasta Luciosta tulee poliisi ja Enrique joutuu kavalluksesta vankilaan. Silvio saa vihdoin elämänsä toivomansa käänteen.

Rosvojoukon lisäksi romaanissa on muitakin tärkeitä henkilöitä. Äiti ja sisar ovat itseoikeutetusti mukana tarinassa. Silvion esimies Don Gaetano on kuvattu pieteetillä; kuvaus ostoksilla käynnistä torilla on erityisen

herkullinen. Nuori mies, joka pukeutuu naiseksi, on koskettavasti kuvattu. Monti tietää kaupankäynnistä kaiken tarvittavan. Silvion ympärillä vaikuttavien ihmisten osuus on olennainen hänen kehityksessään.

”Kyllä Astier, te olette kieltämättä lahjakas, mutta teidän pitää opiskella. Ajattelette että idea on kaikki kaikessa, mutta todellisuudessa se on vain lähtökohta.”

Ja minä poistuin huoneesta täynnä kiitollisuutta tuota vakavaa ja synkkämielistä miestä kohtaan, joka armeijan kurista huolimatta oli halukas rohkaisemaan minua. (98)

Minua viehättää tapa, jolla kirjallisuutta kuljetetaan mukana tarinassa. Alussa pojat varastavat yöllä kirjoja koulun kirjastosta. On mukavaa ajatella, että kirjoilla on ollut kertakäyttöä suurempi arvo: niitä on kannattanut varastaa kuin jalometalleja tai alkoholia. Rosvouksen jätettyään Silvio saa työpaikan vanhojen kirjojen osto- ja myyntiliikkeestä. Kurtisaanillekin toimitetaan kirjapaketti. Lopulta Silvio myy paperia kiloittain provisiopalkalla.

Romaanin huolellisesti suunnitellun rakenteen lisäksi kiinnitän huomiota myös toistoon. Jotkut asiat sanotaan moneen kertaan. Lucio saa neljä kertaa toistaa käsityksensä siitä, miten elämässä pitää syntyä uudelleen, *struggle for life, che*.

Kuinka klassikko syntyy? Jotkut sanovat, että aika synnyttää klassikon. Teoksessa pitää olla jotain käsittämätöntä, joka ei aukea perusteellisellakaan analysoinnilla. Aitous, joka välittyy uusissakin käänöksissä. Kestävät ansiot, jotka eivät murene sukupolvien saatossa. *Raivokas leikkikalua* on vahvasti ehdolla.

Roberto Arlt: *Raivokas leikkikalua (El Jugueto Rabioso)*. Suom. Anna-Leena Häkli. Kustannusosakeyhtiö Sammakko 2018. 158 sivua

Liisamari Seppälä